

PBO-blad

Mededelingenblad en Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie

Inhoudsopgave

SPECIALE UITGAVE

Mededelingenblad Bedrijfsorganisatie

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD	2
Overzicht Financiën Bedrijfslichamen 2007 - 2010	2
Inleiding	2
Jaarrekeningen PBO 2007 tot en met 2009	3
Begrotingen PBO 2008 tot en met 2010	5
Vergelijking begrotingen en jaarrekeningen PBO 2008 - 2009	7
Conclusies	8
Bijlage Begrotingen en jaarrekeningen bedrijfslichamen 2008 - 2009	9

Mededelingenblad Bedrijfsorganisatie

Natuurlijke en rechtspersonen tot wie een ontwerpverordening van de Sociaal-Economische Raad of een bedrijfslichaam zich uitstrekt, kunnen gedurende vier weken bij de betreffende organisatie schriftelijk bedenkingen aanvoeren tegen de in dit Mededelingenblad gepubliceerde ontwerpverordening.

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD

Overzicht Financiën Bedrijfslichamen 2007-2010

1. Inleiding

In deze PBO-special worden de financiële ontwikkelingen gedurende de jaren 2007 tot en met 2010 bij de bedrijfslichamen geschetst.

Publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie

Bedrijfslichamen zijn samenwerkingsverbanden van ondernemers en werknemers die ten behoeve van het Nederlandse bedrijfsleven sectorbrede activiteiten ontplooiën. Zij verrichten dergelijke activiteiten wanneer individuele ondernemers, hun brancheorganisaties en werknemers in een bepaalde sector dat ieder voor zich niet kunnen, deze taken met het oog op het algemeen belang noodzakelijk worden geacht en mededinging niet wordt belemmerd. In totaal waren er in de periode 2007 tot en met 2010 zeventien bedrijfslichamen.¹ Binnen de groep van bedrijfslichamen zijn er twee typen te onderscheiden; productschappen (in totaal elf) en bedrijfschappen (in totaal zes). Productschappen zijn er voor bedrijven (ondernemers en hun werknemers) die samen de schakels in eenzelfde bedrijfskolom vormen. Zoals bij het Productschap Vis dat ten dienste staat van vissers, visveilingen, visverwerkers en vishandelaren. Bedrijfschappen zijn er voor bedrijven (ondernemers en hun werknemers) met eenzelfde soort functie in het economische leven. Zoals het Bedrijfschap Detailhandel dat het belang van de bedrijven in de detailhandel dient of het Bedrijfschap Horeca dat er is voor bedrijven in de horeca.

Financieel toezicht

Ondernemers financieren via verplichte heffingen de bedrijfslichamen en hun sectorale activiteiten. Wat de bedrijfslichamen aan baten verwachten te ontvangen en aan lasten verwachten uit te geven, nemen zij op in hun begroting. In hun jaarrekening verantwoorden de bedrijfslichamen zich over hun ontvangsten en uitgaven. Op grond van de Wet op de bedrijfsorganisatie (Wbo) houdt de Toezichtkamer van de SER onder meer financieel toezicht op de bedrijfslichamen. Zo dienen bedrijfslichamen hun jaarrekeningen en begrotingen respectievelijk ter instemming en goedkeuring voor te leggen aan de Toezichtkamer. Ook de verordeningen waarmee de bedrijfslichamen heffingen aan ondernemers opleggen, dienen ter goedkeuring aan de Toezichtkamer te worden voorgelegd.²

De regels waarmee de bedrijfslichamen rekening dienen te houden bij het opstellen van hun begrotingen en jaarrekeningen heeft de Toezichtkamer vastgelegd in de Verordening financiën bedrijfslichamen 1999 (Vfb '99). Deze omvat onder meer

¹ Het gemeenschappelijk secretariaat van het Productschap Vee en Vlees en het Productschap Pluimvee en Eieren, niet zijnde een bedrijfslichaam, is wel meegenomen bij de schets van de financiële ontwikkelingen.

² In een aantal gevallen dienen bedrijfslichamen heffingsverordeningen ook ter goedkeuring aan de betrokken ministeries voor te leggen (het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en het ministerie van Economische Zaken)

richtlijnen voor de inrichting van de begroting, de jaarrekening, de waarderingsgrondslagen en de omvang van de reserves. Met de hiermee verkregen uniformiteit van begrotingen en jaarrekeningen zijn deze onderling goed vergelijkbaar, zorgt het voor transparantie en biedt het de mogelijkheid tot valide financiële totaaloverzichten voor de bedrijfslichamen. Dit laat onverlet dat de Toezichtkamer de mogelijkheden beziet om de Vfb '99, waar passend, te herzien. Om zo de verantwoordingslast van de bedrijfslichamen te verminderen zonder dat wordt ingeboet op kwaliteit, transparantie en inzichtelijkheid van de begrotingen en jaarrekeningen en om deze zo mogelijk verder te versterken.

Transparantie

Met deze speciale uitgave van het PBO-blad wil de Toezichtkamer externe partijen, zoals de betrokken ministeries van SZW, LNV en EZ en heffingsplichtige ondernemers, transparantie en inzicht bieden in de meest relevante financiële ontwikkelingen bij de PBO. Daarnaast kunnen de bedrijfslichamen deze informatie zelf gebruiken om zich aan te spiegelen en om eventueel te benchmarken.

PBO-special

De vorige PBO-special over de financiële ontwikkelingen bij de bedrijfslichamen in de jaren 2007 tot en met 2009 (het verslagjaar 2007 en de begrotingsjaren 2008 en 2009) is met de uitgave van het Mededelingenblad en Verordeningenblad Bedrijfsorganisatie van 29 mei 2009 gepubliceerd.³ Deze PBO-special behelst de verslagjaren 2007 tot en met 2009 en de begrotingsjaren 2008 tot en met 2010. De basis voor de PBO-special zijn de jaarrekeningen en begrotingen van de bedrijfslichamen voor deze jaren. Deze PBO-special geeft een overzicht van de belangrijkste financiële ontwikkelingen bij het totaal van de bedrijfslichamen. Daar waar nodig wordt ingegaan op ontwikkelingen die specifiek de product- of de bedrijfschappen betreffen.

Leeswijzer

In de tweede paragraaf van deze PBO-special komen de financiële realisatiecijfers van de PBO gedurende de jaren 2007 tot en met 2009 aan bod. Wat hebben de bedrijfslichamen bijvoorbeeld ontvangen aan baten en wat zijn de trends ten aanzien van onder meer de exploitatiesaldi. Wat de bedrijfslichamen aan uitgaven en ontvangsten gedurende periode 2008 tot en met 2010 hebben geprognoseerd, wordt in paragraaf 2 beschreven. De vergelijking tussen wat de bedrijfslichamen financieel hebben begroot en gerealiseerd in de jaren 2008 en 2009 komt in de laatste paragraaf aan bod. In deze paragraaf zijn ook de belangrijkste bevindingen opgenomen.

2. Jaarrekeningen PBO 2007 tot en met 2009

Financiële realisatie

In deze paragraaf zijn de belangrijkste financiële realisatiecijfers van de bedrijfslichamen in de jaren 2007 tot en met 2009 geschetst.

De totale realisatiecijfers van de bedrijfslichamen over de jaren 2007 tot en met 2009 maken helder dat de totale heffingsopbrengsten in 2009 in vergelijking met 2008 met bijna veertien miljoen euro zijn afgenomen. De afname is in euro's uitgedrukt het grootst bij het Productschap Tuinbouw, van ruim 87 miljoen euro in 2008 naar ruim 65 miljoen euro in 2009. De heffingsopbrengst is het meest gestegen bij het Bedrijfschap Horeca, van vier miljoen euro in 2008 naar 12 miljoen euro in 2009.⁴ Dat in de periode 2007 tot en met 2009 het totaal van de baten van de bedrijfslichamen, ondanks een daling van de heffingsopbrengsten, is toegenomen, heeft vooral te maken met gestegen inkomsten op de posten 'diensten aan derden', 'rente' en 'overige baten'. Deze toenames vallen niet significant toe te rekenen aan specifieke bedrijfslichamen.

³ Jaargang 59, nr. 35

⁴ Deze toename geldt een met ingang van 2009 overgenomen financiering van de Stichting Vakbekwaamheid Horeca, Stichting Voorlichting Leerlingen en Stichting Kenwerk, op het terrein van arbeidsmarkt- en scholingsbeleid.

De kosten voor financiële relaties zijn in 2009 in vergelijking met 2008 met bijna twaalf miljoen euro toegenomen.⁵ Relatief grote stijgingen in de kosten voor financiële relaties betreffen het Bedrijfschap Horeca (van ruim 1,5 miljoen euro in 2008 naar 9 miljoen euro in 2009) en het Hoofdbedrijfschap Detailhandel (van 8,2 miljoen euro in 2008 naar 11,7 miljoen euro in 2009). De relatief grootste daling in de uitgaven voor financiële relaties geldt het Productschap Zuivel (van bijna vijftien miljoen euro naar bijna elf miljoen euro).

Tabel 1 Jaarrekeningen PBO 2007-2009

KERNCIJFERS JAAREKENINGEN (in duizenden euro's)	TOTAAL 2007		TOTAAL 2008		TOTAAL 2009	
<i>Baten</i>						
1 Heffingen	192.632	-3%	196.464	1%	182.795	-7%
2 Retributies	2.924	36%	2.575	-12%	3.671	43%
3 Diensten aan derden	8.303	34%	9.898	19%	13.981	41%
4 Rente	14.286	34%	12.209	-14%	19.413	59%
5 Verg. opgedr. taken	25.814	-7%	21.898	-15%	23.137	6%
6 Niet bestede subsidies	2.667	-36%	4.051	52%	5.076	25%
7 Overige baten	14.741	6%	18.936	28%	19.941	5%
<i>Totaal baten</i>	<i>261.367</i>	<i>-1%</i>	<i>266.031</i>	<i>1%</i>	<i>268.012</i>	<i>1%</i>
<i>Lasten</i>						
1 Voorzitter/Personeel	57.312	-3%	58.769	2%	59.268	1%
2 Reis-,Verblijf-, Repres.	2.158	2%	2.265	6%	2.423	7%
3 Huisvestingskosten	5.910	5%	6.309	7%	5.731	-9%
4 Bureaukosten	7.528	5%	7.371	-2%	7.593	3%
5 Vergaderkosten	1.924	14%	2.068	7%	2.258	9%
6 Financiële relaties	147.613	5%	144.693	-2%	160.870	11%
7 Diensten door derden	16.008	13%	17.217	7%	16.265	-6%
8 Overige lasten	19.606	-56%	8.887	-55%	11.179	26%
<i>Totaal lasten</i>	<i>258.059</i>	<i>-1%</i>	<i>247.578</i>	<i>-4%</i>	<i>265.586</i>	<i>7%</i>
Exploitatiesaldo	3.308		18.453		2.426	
Reserve 01/01*	241.479		243.469		261.681	
Reserve 31/12*	244.787	-13%	261.921	7%	264.107	1%
<i>Personeelsbestand in fte's</i>	<i>855</i>	<i>-10%</i>	<i>772</i>	<i>3%</i>	<i>798</i>	<i>-10%</i>

* de som van algemene reserves, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen

Het exploitatiesaldo van het totaal van de bedrijfslichamen was in de periode 2007 tot en met 2009 positief. Waarbij opvalt dat er in 2008 sprake was van een relatief hoog exploitatiesaldo van bijna 18 miljoen euro. Het Productschap Diervoeder, het Productschap Vee en Vlees, het Bedrijfschap Afbouw, het Hoofdbedrijfschap Agrarische Groothandel en het Bosschap hadden in 2008 een relatief hoog negatief exploitatiesaldo. Het Productschap Tuinbouw had in dat jaar relatief het hoogste positieve exploitatiesaldo; ruim 15 miljoen euro. Met de positieve totale exploitatiesaldo zijn de reserves (de som van de algemene reserve, bestemmingsreserve en bestemmingsfondsen) van alle bedrijfslichamen is in vergelijking met 2007 in 2009 toegenomen met bijna 21 miljoen euro.

Eén van de eisen in de Vfb '99 is dat de som van de algemene reserve en de bestemmingsreserve van een bedrijfslichaam in een bepaald jaar maximaal honderd procent van de jaarlasten in dat jaar mag bedragen. Indien dit niet het geval is, kan de

⁵ 'Financiële relaties' zijn door de PBO gefinancierde activiteiten ten behoeve van een sector.

Toezichtkamer hiervoor ontheffing verlenen. Over het verslagjaar 2008 voldeden het Productschap Tuinbouw, het Productschap Vee en Vlees, het Productschap Akkerbouw en het Hoofdbedrijfschap Detailhandel niet aan deze eis en hebben hiervoor ontheffing verkregen. Over het verslagjaar 2009 voldoen het Productschap Tuinbouw, het Productschap Vee en Vlees, het Productschap Akkerbouw, het Productschap Zuivel en het Productschap Vis niet aan deze eis. De Toezichtkamer heeft aan hen hiervoor onder striktere voorwaarden ontheffing verleend.

Het personeelsbestand in fte's van de bedrijfslichamen tezamen is in de jaren 2007 tot en met 2009 gedaald van 855 naar 798.

Hoofdfuncties

Op grond van de Vfb '99 verantwoorden de bedrijfslichamen zich in hun jaarrekeningen ook naar hoofdfuncties. Dit betreffen de volgende hoofdfuncties: bestuur, markt, product en dienst, arbeid en medebewind. De kosten onder 'bestuur' zijn de kosten voor voornamelijk overhead. De kosten met betrekking tot de overige functies hebben hoofdzakelijk betrekking op kosten gericht op output. Taken in medebewind worden verricht door productschappen. Om deze reden wordt in de tabel met de kerncijfers naar hoofdfunctie op de volgende pagina een onderscheid gemaakt tussen productschappen en bedrijfschappen.

Verhoudingsgewijs besteedden in 2008 en 2009 de bedrijfschappen meer geld aan de hoofdfunctie 'arbeid' dan de productschappen. Waar de procentuele verdeling van de baten en lasten bij de productschappen in 2008 en 2009 nagenoeg ongewijzigd is, levert dit een ander beeld op bij de bedrijfschappen. Het aandeel van de hoofdfunctie 'arbeid' in de totale lasten van de bedrijfslichamen is in 2009 ten opzichte van het voorgaande jaar gestegen. Het aandeel van de hoofdfuncties 'bestuur' en 'markt' in de totale lasten is in deze periode afgenomen.

Tabel 2 Realisatie naar hoofdfunctie in 2008-2009

KERNCIJFERS HOOFDFUNCTIES (o.b.v. de jaarrekeningen 2008 en 2009)*	BATEN 2008	BATEN 2009	LASTEN 2008	LASTEN 2009
PRODUCTSCHAPPEN				
1 Bestuur	16%	17%	16%	16%
2 Markt	26%	24%	25%	25%
3 Product en dienst	45%	45%	45%	45%
4 Arbeid	2%	2%	2%	3%
5 Medebewind	11%	12%	12%	12%
<i>Totaal</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>
BEDRIJFSCHAPPEN				
1 Bestuur	23%	14%	21%	15%
2 Markt	37%	34%	39%	37%
3 Product en dienst	20%	21%	22%	20%
4 Arbeid	20%	30%	19%	28%
5 Medebewind	0%	0%	0%	0%
<i>Totaal</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>

* Door afrondingsverschillen kunnen de totalen afwijken van 100 procent.

3. Begrotingen PBO 2008 tot en met 2010

In de voorgaande paragraaf zijn de realisatiecijfers van de bedrijfslichamen in de periode 2007 tot en met 2009 behandeld. In deze paragraaf wordt ingegaan op de belangrijkste financiële voornemens van de bedrijfslichamen in de periode 2008 tot en met 2010.

Opvallend in het totaal van de begrotingen 2008-2010 van de bedrijfslichamen is dat voor het jaar 2009, in vergelijking met de jaren 2008 en 2010, meer is begroot aan baten en lasten. In vergelijking met 2008 is voor 2010 minder aan baten en meer aan lasten begroot. Het lagere begrote bedrag aan baten in 2010 heeft vooral te maken met een lager begrote heffingsopbrengst. De begrote lasten in 2010 zijn circa vijf miljoen euro hoger dan de begrote lasten 2008. Dit heeft vooral te maken met toegenomen begrote bedragen voor de posten 'Voorzitter/Personeel' en 'Overige lasten'. De begrote kosten voor de financiële relaties neemt in vergelijking met 2008 in 2010 af met bijna drie miljoen euro. Doordat het totaal aan begrote baten in de jaren 2008 tot en met 2010 lager is dan het totaal aan begrote lasten is er sprake van een begrote oplopende negatieve exploitatiesaldi. Waarbij voor het jaar 2010 een negatief exploitatiesaldo is begroot van ruim 35 miljoen euro. De omvang van de begrote totale reserves neemt navenant af.

Tabel 3 Begrotingen PBO 2008-2010

KERNCIJFERS BEGROTINGEN (in duizenden euro's)	TOTAAL 2008		TOTAAL 2009		TOTAAL 2010	
<i>Baten</i>						
1 Heffingen	177.540	-8%	181.620	2%	168.813	-7%
2 Retributies	2.913	0%	3.053	5%	3.047	0%
3 Diensten aan derden	8.777	6%	9.384	7%	11.704	25%
4 Rente	11.633	-23%	12.557	8%	5.916	-53%
5 Verg. opgedr. taken	23.917	-7%	23.071	-4%	23.031	0%
6 Overige baten	13.696	-21%	16.684	22%	13.552	-19%
<i>Totaal baten</i>	<i>238.477</i>	<i>-9%</i>	<i>246.369</i>	<i>3%</i>	<i>226.062</i>	<i>-8%</i>
<i>Lasten</i>						
1 Voorzitter/Personeel	55.858	-3%	59.249	6%	60.769	3%
2 Reis-,Verblijf-, Repres.	2.208	2%	2.319	5%	2.376	2%
3 Huisvestingskosten	6.215	5%	6.185	0%	5.222	-16%
4 Bureaukosten	7.893	5%	8.105	3%	7.956	-2%
5 Vergaderkosten	2.193	14%	2.216	1%	2.155	-3%
6 Financiële relaties	155.521	5%	160.230	3%	152.558	-5%
7 Diensten door derden	18.034	13%	18.423	2%	16.660	-10%
8 Overige lasten	8.678	-56%	13.024	50%	14.151	9%
<i>Totaal lasten</i>	<i>256.600</i>	<i>-1%</i>	<i>269.750</i>	<i>5%</i>	<i>261.846</i>	<i>-3%</i>
Exploitatiesaldo	-18.123		-23.381		-35.783	
Reserve 01/01*	230.420		230.205		237.902	
Reserve 31/12*	212.297	-13%	206.824	-3%	202.119	-2%
<i>Personeelsbestand in fte's</i>	<i>829</i>	<i>-10%</i>	<i>840</i>	<i>1%</i>	<i>787</i>	<i>-6%</i>

* de som van algemene reserves, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen

Voor het jaar 2008 is het aandeel van de productschappen in het totaal van begrote baten en het totaal van begrote lasten elk 82 procent. Voor het jaar 2009 is dit voor beide totalen 78 procent. Voor het jaar 2010 bedraagt het aandeel in de begrote baten 24 procent en is het aandeel in de begrote lasten fors afgenomen tot 62 procent. Dit wordt met name veroorzaakt door daling van de begrote bedragen voor financiële relaties van ruim 128 miljoen euro in 2009 naar ruim 116 miljoen euro in 2010. Deze afname komt voort uit een door het Productschap Tuinbouw lager begroot bedrag voor financiële relaties (van bijna 79 miljoen euro in 2009 en bijna 68 miljoen euro in 2010).

Bij de bedrijfschappen blijft de totale begrote heffingsopbrengst in 2009 en 2010 gelijk (ruim 50 miljoen euro). De begrote heffingsopbrengsten bij de productschappen nemen in 2010, in vergelijking met 2009 af met ongeveer 14 miljoen euro naar ruim 116 miljoen euro. Dit komt vooral voor rekening voor het Productschap Tuinbouw waarbij de begrote heffingsopbrengst afneemt van 68 miljoen euro in 2009 tot 51 miljoen euro in 2010.

4. Vergelijking begrotingen en jaarrekeningen PBO 2008-2009

In de vorige twee paragrafen is een beeld gegeven van de belangrijkste financiële ontwikkelingen bij de bedrijfslichamen. In deze paragraaf wordt een vergelijking gemaakt tussen wat de bedrijfslichamen tezamen in 2008 en 2009 hebben begroot en wat zij in de jaren financieel hebben gerealiseerd.

Een verschil tussen het totaal van de begrotingen en jaarrekeningen van de bedrijfslichamen in 2008 en 2009 is dat in er 2008 meer is ontvangen dan begroot en minder is uitgegeven dan begroot. Het verschil tussen wat in 2008 is begroot aan exploitatiesaldo en daarmee samenhangend de reserve ultimo 2008 is dan ook navenant groot met wat in 2008 is gerealiseerd. In plaats van een negatief exploitatiesaldo van ruim 18 miljoen euro is een positief exploitatiesaldo van bijna 18 miljoen euro gerealiseerd.

In 2008 vielen de heffingsopbrengsten bijna 22 miljoen euro hoger uit dan begroot. Dergelijke afwijkingen hangen samen met de moeilijkheid om optimaal te kunnen voorspellen wat de invloed is van het economische klimaat op aantallen heffingsplichtingen in bepaalde sectoren van het bedrijfsleven en bijbehorende heffingsgrondslagen. Desalniettemin is er nauwelijks afwijking tussen wat is begroot en uiteindelijk gerealiseerd aan heffingsopbrengsten in 2009. Hetzelfde geldt in voor de bedragen onder de posten 'financiële relaties' en 'voorzitter/personeel'.

Tabel 4 Vergelijking begrotingen en jaarrekeningen PBO 2008-2009

KERNCIJFERS VERGELIJKING (in duizenden euro's)	BEGROTING 2008	REKENING 2008		BEGROTING 2009	REKENING 2009	
<i>Baten</i>						
1 Heffingen	177540	196.464	11%	181620	182795	1%
2 Retributies	2913	2.575	-12%	3053	3671	20%
3 Diensten aan derden	8777	9.898	13%	9384	13981	49%
4 Rente	11633	12.209	5%	12557	19413	55%
5 Verg. opgedr. taken	23917	21.898	-8%	23071	23137	0%
6 Overige baten	13696	22.986	68%	16684	25016	50%
<i>Totaal baten</i>	<i>238477</i>	<i>266.031</i>	<i>12%</i>	<i>246369</i>	<i>268012</i>	<i>9%</i>
<i>Lasten</i>						
1 Voorzitter/Personeel	55858	58.769	5%	59249	59268	0%
2 Reis-,Verblijf-, Repres.	2208	2.265	3%	2319	2423	4%
3 Huisvestingskosten	6215	6.309	2%	6185	5731	-7%
4 Bureaukosten	7893	7.371	-7%	8105	7593	-6%
5 Vergaderkosten	2193	2.068	-6%	2216	2258	2%
6 Financiële relaties	155521	144.693	-7%	160230	160870	0%
7 Diensten door derden	18034	17.217	-5%	18423	16265	-12%
8 Overige lasten	8678	8.887	2%	13024	11179	-14%
<i>Totaal lasten</i>	<i>256600</i>	<i>247.578</i>	<i>-4%</i>	<i>269750</i>	<i>265586</i>	<i>-2%</i>
Exploitatiesaldo	-18123	18.453	199%	-23381	2426	-110%
Reserve 01/01*	230420	243.469	6%	230205	261681	14%
Reserve 31/12*	212297	261.921	23%	206824	264107	28%
<i>Personeelsbestand in fte's</i>	<i>829</i>	<i>772</i>	<i>-7%</i>	<i>840</i>	<i>798</i>	<i>-5%</i>

* inclusief niet bestede subsidies

** de som van algemene reserves, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen

5. Conclusies

De belangrijkste conclusies ten aanzien van de financiële ontwikkelingen van de afgelopen jaren bij de PBO zijn als volgt:

Baten

- Een neergaande lijn van de totale heffingsopbrengsten van de bedrijfslichamen (van bijna 193 miljoen euro in 2007 naar ruim 182 miljoen euro in 2009).
- Door hogere inkomsten bij posten als 'overige baten', 'diensten aan derden' en 'rente' zijn de baten in 2009 hoger dan in 2007 respectievelijk 2008.

Lasten

- Een toename van de uitgaven aan financiële relaties (van bijna 148 miljoen in 2007 naar ruim 159 miljoen euro in 2009).
- Voornamelijk door deze toename zijn de lasten in 2009 ten opzichte van de voorgaande twee jaren gestegen.

Reserves

- Het totale exploitatiesaldo in de periode 2007 tot en met 2009 zijn, anders dan begroot, positief. Hierdoor zijn de totale reserves (algemene reserve, bestemmingsreserve en bestemmingsfondsen) toegenomen.

Wettelijk voorgeschreven
uitgave van de Sociaal-
Economische Raad met
mededelingen, verordeningen
en besluiten van de publiek-
rechtelijke bedrijfsorganisatie
(PBO). Verschijnt wekelijks.

ISSN 0920-4865

SER

SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD
Redactie PBO-blad
Bezuidenhoutseweg 60
Postbus 90405
2509 LK Den Haag

T 070 3499 499
E pboblad@ser.nl
www.ser.nl

Een jaarabonnement is gratis.
Opgave jaarabonnementen,
opzeggingen en adres-
wijzigingen uitsluitend via
e-mail met als onderwerp
'abonnement'.